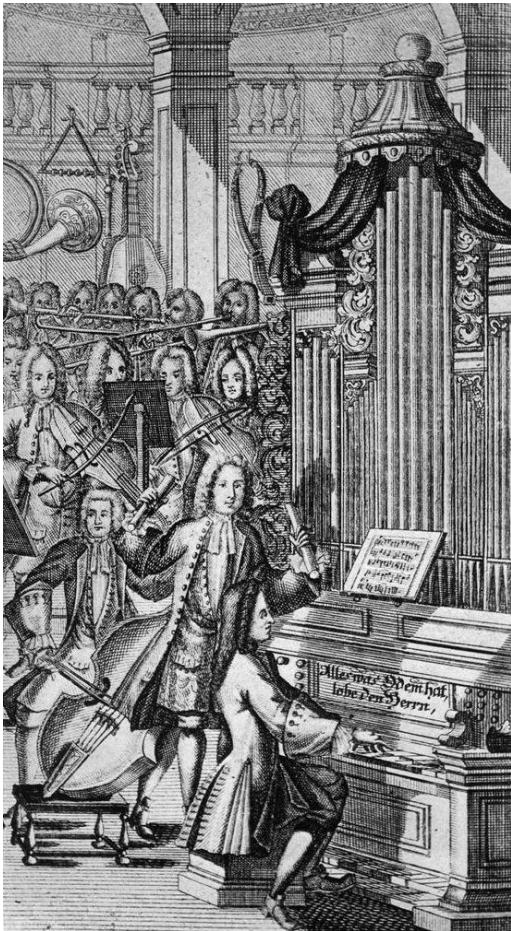

Noen tanker om instrumentalmusikken i messen

I liturgien kan vi møte fysisk, klingende musikk hvis det er musikkinstrumenter i bruk, men vi møter også musikkinstrumenter og oppfordringen til å musisere i bibelens tekster, spesielt i Salmenes bok.

Pipeorgelet har lenge vært det viktigste musikkinstrumentet i kirken, og er det fortsatt i høykirkelig sammenheng. Et orgel av passende størrelse kan fylle et helt kirkerom med lyd. De klanglige ressursene kan varieres og kombineres på mange måter. Orgelet gir mulighet for rik harmoni i så vel polyfon som homofon sats, og det egner seg utmerket til å lede og støtte menighetssangen. I messen har det også vært rom for selvstendig orgelmusikk, blant annet til inngang og utgang, ved prosesjoner og under nattverdfeiringen.

Kirkelig instrumentalmusikk i barokken, illustrasjon fra Musicalisches Lexikon av J. G. Walther (1732). På orgelet står det «Alles was Odem hat, lobe den Herrn» (Sal 150,6).

Her ser vi et helt spekter av muligheter for hva instrumentalmusikken kan bidra med i liturgisk sammenheng. I sin enkleste utgave har den praktisk nytte som akkompagnement. Videre bidrar den til utsmykning, feiring og lovprisning i kraft av sin kunstferdighet. Og

fremfor alt kan musikken tolke tekst og teologi ved hjelp av harmonikk, satsteknikk, musikalske sitater og symbolikk. De største (kirkemusikk-)komponistene viser oss at kunst og teologi ikke trenger å stå i noe motsetningsforhold. Johann Sebastian Bach og Olivier Messiaen utforsker teologiens dybder gjennom den høyeste kunstferdighet.

Extrêmement lent, ému et solennel
Extremely slow, with feeling and solemn
P.R.

MANUEL

PÉDALE

O. Messiaen: «Kristi bønn oppstigende mot sin Far», sats 4 fra L'Ascension

Bruk av orgel og andre musikkinstrumenter i messen er en praksis som er knyttet til vestkirken. De ortodokse kirker godtar bare vokal musikk i liturgien, og det samme gjelder langt tilbake i kirkehistorien. Instrumentalmusikken er derfor ingen obligatorisk del av gudstjenesten for den udelte kirke. Dens verdi ligger ikke i at den er nødvendig, men i at den er mulighet som vi kan ta i bruk. Musikkinstrumentene hører med blant Guds gaver i skaperverket, i møtepunktet mellom materiens fysisk-akustiske egenskaper og menneskelig kreativitet.

Kirkemusikkens skytshelgen, den hellige Cecilia, spiller orgel sammen med et himmelsk ensemble. (C. de Baellieur og F. Francen III, 1647)

I avhandlingen «... og levittene foresto lovsangen» skriver Trond Kverno at *likesom røkelsen er de helliges bønner, slik er også instrumentalmusikken i liturgien en ikon av den samlede kirkes tilbedelse i himmelen og på jorden*. Og Bach gjorde notater i sin bibel når han leste om musikkens betydning i Det gamle testamente. I margen ved siden av 2 Krøn 5,13 skrev han: *Ved en andektig musikk er Gud alltid med sin nåde nærværende*. (Sitert etter Ove Kr. Sundberg: «J. S. Bach»)

Håkon Andersen